

Nr 307.

Av herr **Håstad m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 77, angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl.

I proposition nr 77 har Kungl. Maj:t i fråga om grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. m. föreslagit »såsom en godtagbar lösning», att det ytterligare kristillägget å 5 %, som statstjänarna skulle erhålla, därest index uppnår talet 160, inte skall utgå i förhållande till högre lönebelopp än för 500 kronor för månad. Hittills har kristillägget utgått med samma begränsning som gällt för det rörliga tillägget, d. v. s. allenast på den del av lönen, som vid nyreglerade verk ej överstigit 900 kronor, och för andra löner på ett i förhållande därtill beräknat s. k. maximiunderlag.

Som stöd för förslaget om denna sänkning av maximigränsen åberopas i propositionen kort och gott en fjolårets riksdagsskrivelse. I denna begärdes utredning beträffande ändrade grunder för kristilläggens bestämmande för tiden efter utgången av första kvartalet 1943. Riksdagens skrivelse synes däremot inte kunna tolkas som ett bestämt ståndpunktstagande i förväg till frågan om en beskäring av högre statliga löntagares kristillägg i händelse av fortsatt indexstegring. Otvivelaktigt ville många av dem, som i fjol röstade för skrivelsen, göra sitt slutliga ståndpunktstagande beroende av det resultat, som utredningen skulle lämna. Någon utredning i ordets vedertagna mening — exempelvis en undersökning av den faktiska stegringen av levnadskostnaderna i olika berörda inkomstlagen — har såvitt framgår av propositionen dock inte företagits.

Visserligen kan det sägas, att beskärningsförslaget inte får någon praktisk betydelse, därest prispolitiken kan göras så effektiv att »taket» 160 i indexserien ej nås och någon ytterligare höjning av kristillägget alltså ej behöver ifrågakomma. Men härom vet man intet med säkerhet. Kvar står, att statsmakterna utöver den tidigare begränsningen till 900 kronors månadslön — vilken redan den rubbat den ursprungligen fastställda löneskalan — stå i begrepp att för vissa statstjänarekategorier i fall av fortsatt prisstegring ytterligare skärpa kompensationsbegränsningen, utan att något material framlagts, som belyser verkningarna av den hittillsvarande kompensations-, subventions- och skattepolitiken för olika inkomstgrupper.

Givetvis måste alla ansträngningar i dessa tider göras att hindra statsutgifternas stegring och förebygga en prisstegring. Även statstjänarna ha betygat sin vilja att medverka härtill. Förevarande begränsningsförslag har i första hand betydelse för de s. k. mellangraderna. Denna grupp har dock endast i undantagsfall någon fördel av rabatterna, samtidigt som den fått bära en större

andel av skattehöjningen än som beräknats för den s. k. indexfamiljen. I stor utsträckning äro dessa statstjänare dessutom bosatta å landsbygden eller i städer, där enligt en allmän uppfattning levnadskostnadernas stegring varit större än den genomsnittliga stegring, som framräknats för levnadskostnadsindex.

Från statstjänarnas håll kan det med fog hävdas, att de genom den föreslagna begränsningen behandlas snävare än enskilda, bland vilka många både i industri och jordbruk fått en kompensation, som ej spärrats på något likartat sätt. Begränsningsregeln ter sig dessutom för statens befattningshavare som en nivellering av löneskalan utöver den, som subventions- och skattepolitiken utgör eller leder till, och den avviker härutinnan från de kompensationsprinciper, som statsmakterna uppställde vid krisens början. I längden kan en sådan nivellering inte vara till fördel för statstjänstens bästa rekrytering, och tecken ha på sistone inte saknats, att staten har svårt att konkurrera särskilt med det enskilda näringslivet om den högt kvalificerade arbetskraften.

Helst skulle vi vilja påyrka, att de förutvarande reglerna om underlaget för kristilläggets beräkning förbleve oförändrade. Med hänsyn till frågans läge och då statsfinansiella skäl tala för varje möjlig återhållsamhet med statsutgifterna, vilja vi emellertid föreslå, att begränsningen av kristillägget i händelse av fortsatt indexstegring vid nyreglerade verk stannar vid 700 kronor i stället för 900 kronor och vid övriga verk vid i förhållande därtill beräknade löneunderlag. Samtidigt bör riksdagen uttala, att den beskärning av kristilläggen, som nu torde komma att beslutas, blott får betraktas som en av krisen framtvungad nödfallsåtgärd utan syfte att åstadkomma någon rubbning eller nivellering av löneskalorna. Till nästa års riksdag borde ett klargörande undersökningsmaterial framläggas, ägnat att tjäna till ledning för ett eventuellt beslut om kristillägget i händelse av fortsatt krig.

Vi hemställa därför,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 77 måtte dels besluta, att det ytterligare kristillägg, som skall utgå till statens befattningshavare i händelse av fortsatt prisstegring, skall få utgå vid nyreglerade verk på lönebelopp ej överstigande 700 kr. i månaden och vid andra verk på lönebelopp, beräknade i förhållande därtill,

dels uttala, att denna beskärning av kristilläggen blott skall betraktas som en av krisen framtvungad åtgärd utan syfte att åstadkomma någon rubbning eller nivellering av löneskalorna.

Stockholm den 16 mars 1943.

Elis Håstad.

Åke Wiberg.

Erik Hagberg,
Malmö.

E. Birke.